

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICESCA, ȘCOLARA, LITERARA ȘI ECONOMICA.

ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 20 coroane.
Pe jumătate de an ..... 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Reorganizarea Mitropoliei transilvane.

I.

Vremile mari, pe cari ni-le-a hărăzit Provedința divină pentru desrobirea și organizarea noastră politică-națională, ni servesc de cel mai puternic stimulent spre a ne gândi la o inepuisabilă serie de reforme și de îmbunătățiri, cari ni-se impun în Biserică, drept urmare firească a procesului de primenire în care am intrat deja.

În special Biserica din mitropolia noastră trebuie cu atât mai vârtos să se preocupe de problema reformelor bisericesti, cu cât, înzestrată cu autonomie, are nu numai libertatea de mișcare în afară față de alți factori nebisericești, ci și libertatea morală internă, garantată prin feliurirea organelor sale autonome, cari au și posibilitatea de a pune întreg organismul bisericesc în acțiune spre scopul regenerării sale.

În cursul celor 50 ani de autonomie bisericescă, noi am făcut multe experiențe, și bune și rele, pe terenul vieții bisericesti, și prin urmare suntem cu atât mai indicați să ne ocupăm de chestiunea reorganizării bisericesti, cu cât tocmai Statutul organic al mitropoliei noastre este luat în prospect ca bază de reorganizare bisericescă pentru întreaga România-Mare de azi.

Dar și până s'ajungem fericitul moment de unificare deplină în cele bisericesti, nimic nu-i stă mitropoliei noastre în cale, de a încerca ea însași să combineze noua organizație bisericescă prin întregirea Statutului său organic.

Este, adevărat, în afară de orice îndoială, că organizația noastră statutară, înactivată la 1870, ne dă numai elementele principale sau cadrele cele mai generale ale unei vieți bisericesti bineordonate. Organizația aceasta, cum a fost ea croită și mai ales practizată dela 1870 încoaci, a îmbrățișat aproape numai viața administrativă bisericescă în raporturile sale exterioare, va să zică numai într'un senz restrâns, care, mai apoi, s'a îngustat și el tot mai mult paralel cu căderea aparatului nostru bisericesc în mrejele birocratismului și ale formalismului.

Azi, din nenorocire, aceasta concepție, ce ni-a stăpânit viața bisericescă aproape neîntrerupt, este cât p'aci singura care prezidează în fruntea aparatului administrației bisericesti și eră cât p'aci să stingă cu desăvârșire orice concepție de

alta natură, mai spirituală, despre viața și administrația bisericescă.

Mă grăbesc s'adaug, că răul acesta nu este de a se atribui Statutului organic, ci cel mult aceluia, cari, fie și în cea mai bună credință a dâșilor, au avut roluri covârșitoare la punerea Statutului organic în aplicare în curs de jumătate de veac.

Fără îndoială, azi, când avem o praxă bisericescă de 50 ani în cadrele Statutului organic, suntem în situația de a-i cunoaște lacunele și unele dispoziții cari nu toate sunt din cele mai norocoase. Totuși, în general, nu aceste lacune și aceste dispoziții ce au de a-și primi corectivele necesare, fac partea slabă a Statutului organic, pe cât o face *practizarea, fără inspirații adevărat bisericesti*, a acestei bune legi de organizare.

Statutul organic, cum a fost contemplant de Congresul național-bisericesc dela 1868 și cum a fost el pus în aplicare la 1870, s'a străduit să satisfacă interesele de bună administrație bisericescă, organizând aceasta administrație, pe care avem de a privi în senzul restrâns al cuvântului.

Dar Statutul organic, prin aceste cadre de organizație ce par înguste, nu a împedat de a se menaja și interesele spirituale ale Bisericii. Statutul organic, prin § 85., lasă neatinsă sfera de suveranitate a Episcopilor diecezani în cele spirituale; și tot astfel se lasă latitudine și agendelor spirituale ale Sinodului episcopesc în Biserică. Ba, și mai mult: Chiar și organele constituționale ale Bisericii, cum este de ex. Sinodul eparhial, încă sunt angajate uneori (pct. 12, din § 96), să-și deie concursul pentru delăturarea greutăților, ce s'ar arăta la executarea unor canoane sau la efectuarea unor instituțiuni bisericesti.

Statutul Bisericii noastre, prin urmare, nu are o tendență agresivă față cu instituțiunile pur bisericesti; dincontra este angajat la înfăptuirea tuturor acelor instituțiuni, prin cari s'ar putea pregnă spiritualitatea Bisericii și s'ar promovă spiritualizarea concepțiilor noastre despre rosturile Bisericii și ale administrației bisericesti.

Putem, prin urmare, trage două concluziuni: Una, că Statutul nostru organic, prin însași slova sa nu numai prin spiritul său, lasă larg deschisă ușa pentru introducerea tuturor acelor reforme, menite a ne spiritualiza viața bisericescă, birocratizată, de azi. Alta concluzie este, că experiențele de 1/2 veac cu un Statut orga-

nic, rău interpretat și rău aplicat, trebuie să ne determine a-l perfecționa, îndreptând și întregind scăderile și lacunele lui, dar mai ales cântând să-i dăm pe viitor o explicare și o aplicare mai spiritualizantă decât până aci. În concepțiile noastre administrative bisericesti din epoca Statutului organic a străbătut prea puțin din ceea ce este suflul, sfânt și de viață aducător, al *problemelor sufletești*, prin cari trebuie să se deosebească de oricare o administrație lumească.

Dar să nu înlind vorba, ca nu cumva să apar ca făcând recriminări cari nici altfel nu ar ajuta cauzei. Ci să mă restrâng la indicarea scăderilor noastre în conceperea administrației bisericesti, care-și are razimul în interpretarea literală și îngustă a Statutului organic. La noi, adevărat, s'a crezut, că e de ajuns să faci, în Biserică, bună îngrijire de ordinea exterioară ce s'ar putea promovă prin birourile consistoriale, protopopești și parohiale, și îngrijind de averea bisericescă să fie mereu în creștere. Dar nu s'a pus destul pond pe învățământul religios, în toate ramurile sale, pe viața liturgică-harismatică sau sfințitoare a Bisericii și și mai puțin pe cultivarea conștiinței religioase-morale în obștea mare a credincioșilor. Am nesocotit, mai departe, aproape cu desăvârșire gândul de a face, ca organizația noastră bisericescă să se pasioneze de crearea unor instituții filantropice — aceasta e o mare scădere în slova Statutului organic! — cari ni-s cunoscute din vechia practică a Bisericii ortodoxe răsăritene și cari au fost încadrate, de ex. în fosta Ungarie, în înseși Statutele bisericesti ale protestanților.

Iată, în liniamentele cele mai generale, întregirile ce ni se cer — și pe cari le-am putea introduce în Statutul nostru organic, chiar și fără de a-l revizui, simplu cu provocare la §§. 85 și 96, și anume: purificarea și spiritualizarea concepțiilor despre organizația bisericescă și întregirea Statutului cu oficiile și instituțiunile menite a regeneră învățământul religios pe toată linia; a menaja și îndreptă viața liturgică-harismatică a bisericii, și de a ne pune Biserica în serviciul filantropiei creștine prin fel și fel de instituțiuni de aceasta natură.

Eu, unul, îndrăznesc să cred, că n'am fi scăpat sub raportul moral-bisericesc atât de mult în epoca noastră statutară, dacă la practizarea Statutului organic am fi pus un mai mare pond, decât ce am pus, pe problemele de viață spirituală-

bisericească, alături de vecinicele noastre preocupări de ordin constituțional-administrativ. Pelângă alte concepții, mai spirituale, energiile mai de seamă din sferele superioare bisericesti nu s'ar fi scurs și secătuit în birocratismul de azi care ne zugrumă adevărata viață bisericască, — ci acele energii ar fi putut fi canalizate și utilizate, și în jos, într'un senz pozitiv-creștinesc, în sânul masei covârșitoare a credincioșilor. În asemenea caz, în locul certelor de ordin constituțional, ar fi putut să fie înjugată și înșasi obștea credincioșilor la marea operă de restaurare religioasă-morală și la reînvierea spiritului caritativ sau filantropic deodinioară, cari trebuiesc puse azi la temelie reorganizării noastre bisericesti.

Fără de aceasta refacere a organizației statutare și mai ales a vieții noastre bisericesti din viitor, Statutul organic, ca concepție arganzatorică și ca practică bisericască, va însemna foarte puțin, și nici pe departe nu va putea să aducă acele bune roade morale, pe cari le reclamă sufletul omenesc în Biserică și interesele vieții de stat, în timpul de azi și mai ales pe viitor.

(Va urma.)

Congresul național bisericesc.

(Urmare)

Sedința a treia.

S'a ținut în 24 Februar 1920 la orele 3. p. m. Președinte P. S. Sa Ioan I. Papp. Notar: Tr. Vațianu.

Notarul Dr. C. Corneanu cetește protocolul ședinței II. Se autentică.

Deputatul Nicolae Borzea propune, ca în scopul creșterii religioase a tinerimii adulte pe baza statutelor, ce le prezintă, să se înființeze în toate parohiile „Societatea tinerilor ort. români”. Propunerea se avisează la comisiunea bisericască.

Deputatul Dr. A. Lazar cerând cuvântul înaintea ordinii de zi face propunerea ca din primul congres național bisericesc, ce se ține în România întregită să se trimită adresa omagială M. S. Regelui *Ferdinand* deasemenea să fie salutată guvernul central, senatul și camera. Congresul primește propunerea cu unanimitate între urale desfășurate la adresa M. S. Regelui *Ferdinand I.* și se trimit următoarele telegrame:

Majestății Sale Regelui Ferdinand I în București.

Congresul național bisericesc al românilor ortodocși din Ardeal, Bănat și părțile ungurene, întrunit pentru primadată sub sceptrul glorios al Majestății Voastre și în România întregită, cu nețărmită dragoste și omagială supunere, trimite salutul său Majestății Voastre, întemeietorului unității naționale a tuturor românilor, și de veșnică și neclintită credință a credincioșilor săi. Congresul național bisericesc privește în Majestatea Voastră nu numai pe adoratul său Suveran, ci totodată și pe apărătorul drepturilor autonome ale bisericii noastre strămoșești, cari drepturi s'au dovedit a fi cea mai puternică pavază a moralității și virtuților creștinești și cetățenești. Dimpredună cu iubita noastră Regină Maria și cu întreaga Dinastie, primiți Majestate expresiunea omagialei noastre supuneri și asigurarea loialității noastre.

În numele și din încredințarea congresului național bisericesc:

*Ioan I. Papp,
Episcop, președinte.*

Primului ministru ad interim Dr. St. C. Pop în București.

Congresul național bisericesc întrunit pentru primadată în România întregită, cu adâncă reverință salută guvernul țării. Sun-

tem convingși, că acest guvern, chiar în înțeleșul programului său ne va da sprijinul pentru ca reorganizarea bisericii ortodoxe române din patrie să se facă pe temelii democratice, asigurându-se acestei biserici libertate și deplină autonomie. Și până la legiferarea acestei reorganizări dăm expresiune speranței și așteptării noastre, ca guvernul Majestății Sale Regelui *Ferdinand I.*, al gloriosului nostru eliberator din jugul secular va ocroti fără nici o știrbire autonomia bisericii ortodoxe române din Ardeal, Bănat și părțile ungurene, moștenite dela marele arhieru Șaguna și atât de scumpe sufletelor noastre.

În numele și din încredințarea congresului național bisericesc:

*Ioan I. Papp,
Episcop, președinte.*

Paul Bujor, președintele senatului român în București.

Nicolae Iorga, preș. Camerei deputaților în București.

Congresul național bisericesc al românilor din Ardeal, Bănat și părțile ungurene întrunit pentru primadată în România întregită salută cu adânc devotament primul Parlament al patriei mărite. Nădăjduim, că acest Parlament ieșit prin votul obștesc ca adevărat reprezentant al națiunii întregi, însuflețit de principiile mari ale democrației veritabile, va clădi noul nostru stat pe temelurile libertății desăvârșite și aceasta libertate o va da și bisericii strămoșești a românilor, ca astfel aceasta biserică autonomă și chemată la o nouă viață prin conclucrarea organică, a tuturor credincioșilor ei să devină cetatea de neînșins a iubirii de neam și patrie, a moralei creștine și a credinții neamului nostru către Dinastia liberătoare.

În numele și din încredințarea congresului național bisericesc:

*Ioan I. Papp,
Episcop, președinte.*

Deputatul Dr. N. Bălan, în calitate de președinte al comisiunii școlare anunță, că deputatul Dr. S. Zaslou renunță a fi membru al comisiunii, deci propune ca în locul acestuia să fie ales deputatul Dr. P. Roșca. Se primește.

La ordinea zilei urmează referada comisiunii bisericesti prin raportorul său Dr. Petru Cornean, care referă asupra raportului înțrat dela Consistorul mitropolitan în chestia înființării unei facultăți teologice ort. rom. pe lângă universitatea din Cluj și al unui seminar central. La propunerea comisiunii se ia următorul concluz: Congresul enunță necesitatea înființării facultății teologice pe teritoriul mitropoliei noastre și anume pe lângă universitatea din Cluj. Consistorul mitropolitan e poștit ca după completarea sinodului episcopesc prin alegerea mitropolitului, eventual și a episcopilor în scaunele vacante, să întreprindă denou, în înțelegere cu sinodul episcopesc al mitropoliei noastre, pașii necesari la forurile competente, pentru înființarea facultății amintite.

Urmează comisiunea organizatoare prin raportorul său Dr. V. Moldovan. Raportul general al consistorului mitropolitan nefiind tipărit se cetește în întregime. Congresul hotărăște ca acest raport să se tipărească ca adnex la protocolul congresual.

La propunerea comisiunii, punctul I, despre strămutarea consistorului mitropolitan la Oradea-mare în urma evacuării Sibiului, se ia la cunoștință.

Punct II despre evenimentele din 5/18 Octomvrie 1818 și de atunci încoaci, se ia la cunoștință.

Punctul IV despre congresele profesorilor dela școalele primare și secundare, apoi despre congresul preoșimei ortodoxe române, — congresul ia cu plăcere cunoștință desbaterile temeinice și hotăririle solemne, ce s'au luat în acest prim congres al preoșimii noastre. Îndesebi i-se exprimă recunoștință, față de felul prevăzător, în care s'a afirmat preoșimea, în chestiunea azi actuală a organizației bisericii noastre, enunțând că unificarea bisericii ortodoxe din România întregită trebuie să se facă pe lângă respectarea principiilor de autonomie, demo-

cratie și de participarea activă a elementului mirean.

În chestiunea salarizării preoșimii.

Se solicită comisiunea exmisă în chestiunea aceasta de către Consistorul mitropolitan a prezența elaboratul încă Congresului acestuia, spre a se putea pertrecta și decide.

În chestiunea restaurării cons. mitropolitan se decide, că restaurarea să se facă în sesiunea prezentă, acetându-se amandamentul făcut de deputatul Dr. Iosif Traian Badescu ca la restaurare să se susțină în vigoare și să se aplice concluzul congresual Nr. 42/913.

Cu privire la datele statistice se invită Consistorul mitropolitan să facă un recezământ în întreaga metropolie, în care să se evedeze și ocupațiunea credincioșilor noștri.

Tot comisiunea organizatoare prin raportorul său, deputatul Roman R. Ciorogariu, referă în chestiunea păștoririi credincioșilor din comunele cari se află peste liniile demarcaționale în spre Sârbia și în spre Ungaria. La propunerea comisiunii consistorului arhidiecezan se invită a înainta fără amânare un memoriu guvernului, cu rugarea să întervină pe cale diplomatică la conferința de pace, pentru recunoșterea așezămintelor noastre canonice și aplicarea principiului de ocrotire a minorităților și la credincioșii noștri rămași eventual sub stăpânirea statelor străine; iar la înfăptuirea acestei organizații se invită episcopii și consistoarele interesate să se îngrijească și în viitor de cele sufletești ale credincioșilor ort. români rămași eventual pe teritoriul străin.

Față de această propunere deputatul Dr. I. T. Bădescu propune: Cauza să derivă consistorul mitropolitan, cu adausul, ca să ia dispozițiunile de lipsă pentruca și mai de parte credincioșii din parohiile ajunse sub ocupațiune străină să nu rămână fără îngrijire sufletească. Totodată se întrevină la guvernul țării, ca pe cale diplomatică să se asigure liberul contact al autorităților bisericesti cu parohiile și respective organele parohiale din respectivele comune. Dară pentru cazul neprevăzut, că respectivele comune s'ar adjudeca Sârbiei, să se facă încă de acum intervenire la guvernul țării, pentruca la Consiliul suprem să se exporeze recunoșterea liberii determinațiuni a minorităților.

Tot în aceasta chestiune deputatul Dr. V. Saftu propune ca congresul să ia la cunoștință raportul ei, autorizează consistorul mitropolitan să se îngrijească și pe viitor de păștorirea credincioșilor din amintitele comune.

În fine deputatul Dr. G. Ciuhandu, face propunerea comisiunii următorul amandament:

Credincioșilor noștri din comunele, cari ar avea nenorocul de a fi încorporați la state străine, să li se ceară în temelul dreptului de ocrotire a minorităților nu numai dreptul la o viață autonomă în general, ci și dreptul la ierarhie națională, cu episcopi ort. români. După o discuțiune mai îndelungată la care iau parte și membrii congresuali Vasile Goldiș, Dr. Aurel Lazar și Nicolae Ivan, congresul primește propunerea comisiunii cu amandamentul Dr. G. Ciuhandu.

Dr. Aurel Lazar, ca raportorul comisiunii organizatoare, prezintă raportorul consistorului mitropolitan despre fundațiunea *Emanoil Ungurean*, din Timișoara.

Acelaș raportor prezintă raportul consistorului mitropolitan referitor la testamentul fericitului *Alexandru Lebu* din Sibiu, care a testat bisericii peste un milion coroane spre scopuri culturale și propune: Congresul ia la cunoștință raportul și invită consistorul mitropolitan să dispună înaintarea literilor fundaționale și regulamentului de administrare.

Tot Dr. Aurel Lazar prezentând actul Consistorului mitropolitan, referitor la moartea, înmormântarea și lăsământul fostului arhieriscop și mitropolit, Vasile Mangra, face următoarea propunere: Chestiunea referitoare la moartea și înmormântarea arhieriscopului mitropolit Vasile Mangra să ia la cunoștință, iar chestia lăsământului se transpune consistorului arhidiecezan spre competență deliberare.

Aceeași comisiune organizatoare prin raportorul Dr. Victor Mearce prezintă raportul consistorului mitropolitan în afacerea fundațiunii *Agora Gall* făcând următoarea propunere: Raportul consistorului mitropolitan să ia la cunoștință totodată în conformitate cu punctul 4 al testamentului se decide alegerea alor 4 membri

mireni din comitetul fundațional, urmând ca în temeiul dispozițiilor testamentare, alegerea să se pună la ordinea zilei de către congresul național bisericesc. După o discuțiune la care iau parte deputații: Dr. Georgiu Ciuhandu, Dr. Nicolae Comșa, Vasile Goldiș și Iosif Moldovan, congresul primește propunerea comisiei, și prin aclamațiune se aleg cei 4 membri mireni în comitetul fundațional în persoanele: Dr. Ilie Beu, Dr. Lucian Borcea, Emanuil Ungurean și Dr. Aurel Lazar.

Fiind timpul înaintat și anunțându-se ședința proximă pe ziua 25 Februarie n. la orele 10 a. m. ședința se încheie la orele 6 45 p. m. (Va urma.)

Situația economică.

I. In vechiul regat.

Suprafața însămânțată în toamna anului 1919, cu cereale în vechiul Regat este de circa 621,000 hect. grâu 40,000 hect. secară, 10,000 hect. orz și 12,000 hect. cu rapiță.

În anii normali se seamănă cu grâu de toamnă circa 1 900,000 hect., cu săcară ca 110,000 hect., cu orz ca 530,000 hect. și cu rapiță circa 70,000 hectare.

Cauza principală care a determinat reducerea suprafețelor cu semănături a fost timpul nefavorabil, manifestat la începutul lunii Septembrie printr-o secetă persistentă și apoi prin ploji abundente până în Decembrie 1919, când pământul a înghețat și a început să ningă.

Lipsa de vite, brațe și semințe au contribuit și ele în unele județe să se semene mai puțin decât s'ar fi putut însămânța cu toate măsurile ce s'au luat din vreme de autoritățile în drept.

II. Basarabia.

În toamna anului 1919, semăturile și în general toate lucrările pământului au mers foarte greu, pe de-o parte din cauza influențelor climatice, iar pe de altă parte din cauza prefacerilor politico-sociale prin care a trecut Basarabia în ultimul timp.

După rapoartele primite de la consilierii agricoli, la începutul și mijlocul toamnei anului trecut a fost o perioadă de secetă, care nu a permis de loc lucrările pământului și facerea semănăturilor. Chiar o parte din arăturile făcute, n'au putut fi la timp utilizate pentru însămânțare, deoarece pământul fiind prea uscat, bulgării răsturnați erau foarte mari. Apoi pe la sfârșitul toamnei după o serie de câteva zile de ploaie veni înghețul (mai ales în nordul Basarabiei) care a pus în imposibilitate pe cultivatori de a mai face arături și semănături.

În timpul din urmă după perioada de desghet (în special în sudul Basarabiei) a venit o perioadă de moină care n'a permis lucrarea pământului, din cauza că era prea moale. În afară de cauzele climatice, au influențat într-o măsură destul de însemnată lipsa de brațe și vite.

În total s'a însămânțat în toamna anului 1919, o suprafață totală de 450,653 hectare. Din acestea semănături grâul vine în prima linie 306,294 hectare, secară cu 106,603 hectare, orzul cu 2950 hectare și rapița cu 406 hectare.

III. Bucovina.

În Bucovina s'a semănat în toamna anului trecut 8,347 6 hectare grâu și 15,603 87 hect. cu secară, în total 23,931, 49 hect. față de circa 35,000 hect. semănat cu grâu și secară în anii normali.

D. Tr.

Ciocoism.

(Urmare și fine).

Sau un alt caz mai recent. În 14 Ianuarie a avut loc în Blaj consacrarea mitropolitului Vasile. Am mers să asist și eu la actul acesta sărbătoresc. Nu fusesem de mult în Blaj și volam să mă folosesc de ocazie. Ce-am constatat cu prilejul acela m'a pus pe gânduri. Cum știți, a luat parte lume multă oficială. Asta a fost frumos; așa se cuvenia. Dar nu înțeleg ce rost avea, ca fiecare șef de resort și atâția prefecți pe cari trenul îi duce până acasă să poarte după ei numărul acela mare de automobile, ocupând fiecare câte-un vagon acum când toată viața noastră economică tângește din lipsa de vagoane și cărbuni.

Lordul Curzon, viceregele Indiei, a fost pedepsit zilele trecut de poliția engleză cu 200 lire șterline, pentru că automobilul său a circulat cu prea mare viteză. Poliția și-a motivat procedeul zicând, că lordul e o personalitate de seamă și deci trebuie să premerge cu exemplu bun cetățenilor. În legătură cu cazul acesta, care face cea mai mare onoare spiritului public englezesc un redactor al „Patriei.” scrie:

„Întruna din serile trecute, pe o negură de abia puteai zări la câțiva pași, un automobil venea cu viteză nebună pe strada cea mai frecventată a orașului. La o încrucișare de drumuri era cât pe aci să calce o biată femeie, care nu-i prinsese de veste că vine. M'am adresat plin de indignare polițistului, care privea nepăsător dela distanță și l-am provocat să tragă la răspundere pe domnul din automobil, care precum se vede nu știe, că-i interzis, să circule seara cu farurile stinse și cu prea mare viteză.

„Ba, să mă ferească Dumnezeu, Domnule” — mi-a răspuns jandarmul — „nu mai fac eu prostia asta cât trăiesc, că deunăzi am oprit automobilul dlui ministru X. (În realitate dl X nu era ministru, N. R.) și mi-am aflat beleaua”.

Am rămas locului zăpăcit de mărturisirea polițistului, care făcând un gest disperat cu mâna, s'a văzut posomorit de drum.

Desmetecindu-mă și făcându-mi reflecțiile, am ajuns la concluzia, că noi, cei cari obișnuim să umblăm pe jos, ar fi consult sau să emigrăm în Anglterra, sau dacă aceasta nu ni se poate, atunci n'avem încotro, decât să ne facem testamentul când ieșim din casă”.

Lăsați domnilor șefi și subșefi și vicesubșefi și prefecți și subprefecți obiceiurile acestea de pe vremea lui Caragea-Vodă! D-Voastră nu ați venit din suburbia Constantinopolului ci de aci dintre noi, cari știm ce sunteți, cine sunteți și de unde ați pornit ca să cuceriți nemurirea cu... Ford-ul! Ciocoismul nu e de noi, popor sărac și începător. Nu-s vagoane să ducă pâne flămânzilor și lemne, celor cari degeră de frig, și cărbuni fabricilor și nu e petrol, să-și lumineze săracul mămăliga și ceapa în serile de iarnă și D-Voastră pretutindeni sunteți întovărășiți — de vagoane, de automobile cu benzina scumpă, ca de umbră, în vremuri, când mașinele de îmblătit nu pot îmblăti și morile nu pot măcina din lipsa de benzină. Pe Apponyi, pe Tisza i-am văzut umblând pe jos și în tranvai și pe jos i-am văzut și pe conții Berchtold și Czernin și tot pe jos l-am văzut purtându-și povoaara bătrânețelor pe rue Rivoli pe Clemenceau, care deși nu era atunci șef de resort, dar totuși era cineva... (iv.)

Cult. Cr.

INFORMAȚIUNI.

Personal. P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan s'a reîntors, Duminecă în 1/14 Martie, din București la reședința Sa din Arad.

Reorganizarea mitropoliei transilvane. Sub titlul acesta începem a publica un studiu mai restrins al părintelui referent școlar Dr. Gh. Ciuhandu. Ar fi de dorit, ca să-l putem și reproduce în broșură separată, spre a-l face accesibil și altor cetitori. Dar speșele de tipar sunt mari și astfel reproducerea s'ar putea numai dacă prețimea, în locul întâi, apoi și alții cu tragere de inimă pentru biserică și chestiile ei de organizare, atât de actuale azi, s'ar angaja să cumpere broșura aceasta.

On. Prețimea este, deci, rugată în interesul cauzei să facă o propagandă pentru a câștiga abonați la aceasta broșură, iar listele să le trimită autorului în 20 zile, dar fără de sume de bani.

Prețul va fi cel mai minimal.

Autorul nici acum nu râvnește la nici un câștig material, ci numai să facă propaganda idell de norocoasă reorganizare bisericească.

De ar rezultă vr'un câștig material din broșură, acela va fi cedat colectei pentru ridicarea Bisericii dela Mărășești.

Liceul din Rădăuți a fost distrus de un incendiu.

Femei în serviciul C. F. R. Ministerul lucrărilor publice a aprobat să se admită în serviciile administrative ale C. F. R. și femeii, absolvente a școalelor profesionale.

Ajutor țării infometate. Corporația grânilor din Washington a destinat pentru consumația Austriei, Poloniei și Armeniei 5 milioane banițe de grâu.

Guvern nou. Guvernul Vaida a demisionat pe neașteptate și într'un mod puțin obișnuit. Noul guvern s'a constituit în modul următor:

General Averescu: Președinte și Internele.

C. Argetoianu: Finanțele și ad-interim ca Justiție.

Duiliu Zamfirescu: Externele.

P. P. Negulescu: Culte și Instrucție publică.

General Văleanu: Lucrări publice.

General Rășcanu: Răsboiu.

T. Cudalbu: Agricultură și Domenii.

O. Tăslăuanu: Industrie și Comerț.

Ministrii fără portofolii: Trancu-Iași, Antoniu Mocsonyi I. Inculeț și I. Nistor.

—a—

† Silviu Popovici, ascultător al academiei comerciale de export din Fiume, fiul părintelui Ioan Popovici din Săn-Nicolaul mare, după lungi și grele suferințe, a adormit în Domnul Miercuri, la 26 Februarie (10 Martie), în etate de 19 ani. Transmitem îndureratei familii condolențele noastre. Odihnească în pace!

Douăsprezece ceasuri. Sovietele rusești au sporit orele de muncă obligatoare la 12.

Boala somnului. În Tighina s'a ivit boala somnului, care atacă mai ales pe femei.

Recunoașterea alipirei Basarabiei la patria mamă a fost sărbătorită în Chișineu în cadrul unor manifestări de bucurie și însuflețire. Se proiectează un praznic mare al unirii, la care va lua parte și familia regală.

Profesorul Aurel Ciortea din Brașov e numit de consilier la Resortul cultelor al C. D. R.

Facultate teologică rom. catolică. Proiectul de lege privitor la noua organizație a învățământului superior prezentat corporilor legiuitoare de ministrul cultelor Borcea, prevede înființarea unei facultăți teologice rom. catolice, pe lângă universitatea din București.

Caracterul românesc al Blajului primejduit. Ziarul „Unirea” în numărul său din 19 Martie se plânge, că vechiul și vigorosul centru românesc, Blajul, începe a-și pierde caracterul de oraș românesc. În cursul răsboiului și în timpul din urmă s'au așezat în el o mulțime de străini, cu perciunii și fără perciuni și în urma nepăsării stăpânirii românești se lefăesc, ca în Canaan. Răsar prăvălii și crășme iudevești, ca ciupercile după ploaie.

Institut antirabic în Cluj. În 22 Februar 1920 s'a deschis la institutul de patologie generală din Cluj (str. Trefort nr. 8) o secție pentru tratamentul antirabic. Resortul Ocrotirilor sociale a dat ordin, ca medicii din teritoriul Ardealului să trimită de aici înainte, pe cei mușcați de animale bănuite de turbare, la institutul antirabic din Cluj, și nu la București, cum se făcea până acum.

Sporul salariilor funcționarilor din Ardeal. Biroul Presei din Cluj comunică următoarele: „În urma scumpetei mari și a deprecierei coroanelor, funcționarii publici din toate părțile teritoriului administrat de Consiliul dirigent, au cerut sporirea salariilor arătând că retribuțiunile stabilite în Iunie 1919 nu le mai asigură existența. Sporirea salariilor funcționarilor publici a făcut obiectul de studiu încă dela sfârșitul anului trecut, dar soluțiunea nu a fost încă posibilă, fiind-că sporul trebuia votat prin Corpurile legiuitoare. Lucrările au înaintat de așa fel, încât datele necesare pentru întocmirea proiectului de lege vor putea fi în vreme scurtă înaintea guvernului regal și depus Corpurilor legiuitoare”.

Unificarea valutei. Chestia unificării valutei este pe cale de rezolvare cu concursul „Băncii Naționale”. Hârtia monedă comandată în America nu numai că n'a sosit încă, dar nici nu poate fi așteptată înainte de August. Ca atare s'a renunțat la ideea de a se face unificarea abia la sosirea acelei hârtii. În schimb există o altă posibilitate de a se retrage coroanele și rublele din circulație. Banca Națională comandase bancnote din Franța pentru o sumă de peste două miliarde bancnote, care trebuie să sosească zilele acestea. Ca atare se urmează tratative între dnii Mihai Popovici, ministru ad-interim la finanțe și Banca Națională, pentru a se întrebuița această hârtie la retragerea coroanelor. Dacă s'ar plăti jumătate din

coroanele și rublele preschimbate, iar pentru jumătate s'ar da bonuri, suma ce se așteaptă din Franța ar fi suficientă pentru a înlocui toată circulația străină. E probabil, că se va ajunge la un acord între Banca Națională și ministerul de finanțe.

Expoziție de artă românească la Cernăuți. S'a luat inițiativa aranjării unei expoziții de artă românească la Cernăuți sub protectoratul Ministrului delegat d. Dr. I. Nistor. Expoziția aceasta urmărind scopul de a face propagandă pentru arta românească și'n acest colț al României de astăzi, — toți artiștii români, arhitecți, sculptori și pictori din Patria noastră, Transilvania, Basarabia și Bucovina, prin urmare din întreaga Românie-Mare, sunt invitați, să participe cu maximum cinci piese dintre lucrările cele mai bune ale d-lor. Doritorii de-a expune lucrări sunt rugați să-și anunțe de urgență participarea mai întâi în scris la adresa: Prof. Archip Roșca pictor și sculptor academic, Cernăuți, str. Ștefan cel Mare 33. Expoziția se va deschide la 1 Maiu a. c. Lucrările trebuie să între în intervalul dela 1 până la 15 Aprilie a. c. la adresa d-lui prof. Archip Roșca. **Pentru comitetul expoziției:** Președintele: Dr. Nicu de Flondor, primar, Cernăuți. Vicepreședinți: Dimitrie Dan, consilier, și Dr. Orest Luția, conferențiar universitar. Secretari: Archip Roșca, Leca Morariu George Voievidca.

O dramă înfiorătoare în Brașov. În Brașov s'a întâmplat o dramă înfiorătoare. Învățătorul Govna și-a omorât soția. Soții Govna nu trăiau bine din pricina obiceiului rău al soțului de a juca cărți. Firea soției încă contribuia la certurile și scandalurile din casa învățătorului Govna. Crima s'a întâmplat dimineața. În urma unei certe Govna, care noaptea jucase în cărți, și-a perdu judecata și 'n furie și-a ucis soția, înfingându-i cuțitul în piept. După ce și-a omorât astfel soția, ucigașul a încercat să se sinucidă, dar n'a avut putere să-și taie gâtul. Nenorocita victimă a omului brutal a avut 3 băieți, cel mai mare de 10 ani.

Uneltirile episcopilor maghiari. Suveranul român a primit un raport documentat despre uneltirile maghiarilor din Transilvania, în străinătate, cu deosebire în Anglia. S'a constatat între altele, existența la dosar a unui memoriu iscălit de episcopii celor trei confesiuni maghiare și adresat clandestin, cercurilor din străinătate fără știința guvernului român. Acestui memoriu s'a anexat o listă de atrocități, în parte calomnioase, iar în altă parte puse în sarcina românilor, deși au fost săvârșite de maghiari. Cei trei episcopi sânt Nagy Károly calvin, Ferenc József unitar, Hirschler József catolic. Mai amintim pe tovarășii lor în opera de subminare: rabinul Eisler Mátyás și contele Mailath, în vinele căruia se spune că ar curge sânge românesc. Afacerea nu este terminată.

PARTEA OFICIALĂ.

434—920.

Circulară

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului din Arad.

Onor. Consiliu Dirigent, Resortul cultelor și al instrucțiunii publice, cu datul din 1 Martie a. c. Nr. 5154/920—I. ne reținem să asemnăm pe anul 1919 ajutorul de haine în întregime pentru toți acei preoți, cari după 1 Iulie 1919 au trecut în serviciul statului, deoarece dela dânsii se pretinde un serviciu de șase luni la stat dela data intrării lor în funcțiune pentru a putea beneficia de acest ajutor.

Deci provocăm pe preoții, cari — intrând în serviciul statului după 1 Iulie 1919 — n'au primit ajutorul de haine pe anul 1919 sau l-au primit numai în parte, să-și înainteze la cassa Consistorului diecezan chitanța clauzată astfel, că întrucât ar primi pe anul 1919 ajutor de haine din alta parte să obligă a restitui Consistorului ajutorul de haine primit.

Chitanța trebuie să o vidimeze șeful sau directorul oficiului de stat, unde preotul este aplicat.

Arad, 5/18 Martie 1920.

IOAN I. PAPP
Episcop.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Beliu**, de clasa II se publică concurs cu termen de alegere la **30 de zile** dela prima publicare.

Beneficiul constă din: 1. Pământ parohial de 45 jughere. 2. Drept de pădure 8 jughere catastrale. 3. Intravilanul parohial. 4. Birul dela 130 case câte 30 litre cucuruz sfărmat. 5. Stolele îndătinate. 6. Întregirea dotațiunii dela stat. De locuință până la edificarea casei parohiale să va îngrijii preotul ales, având dânsul a provide catehizarea dela școalele din loc fără a putea pretinde pentru aceasta remunerare dela parohie.

Reflectanții au să-și trimită recursele lor adresate comitetului parohial la subscrișul protopop în Girișul negru (Feketegyörös), având a-se prezenta la sf. bin Beliu, pentru a celebra, ori cânta și predica. **Comitetul parohial.**

În conțelegere cu: **Petru Sârbu**, protopop.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în **Ianova**, prin strămutarea părintelui Melentie Șora să scrie concurs cu termen de **30 de zile** în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Beneficiul împreună cu acest post este următorul: 1. Beneficiul sesiunii beneficiate de părintele Melentie Șora și extravilanul aparținător. 2. Beneficiul intravilanului de sub Nr. 148 și casa parohială de pe acel intravilan; 3. Stolele legale și birul legal. 4. Eventuala întregire dotațiunii dela stat, pe care însă comuna bisericească n'o asigură.

Parohia este de clasa I (primă), deci dela reflectanți se recere cvalificațiunea profească prescrisă pentru astfel de parohii, în cazul însă, când recurenți cvalificați pentru parohii de clasa I (primă) n'ar recurge, să admit și suscep în lista de candidare și recurenți cvalificați pentru parohii de clasa II (a doua), dacă n'ar recurge nici unul de clasa primă.

Alesul va avea să platească toate contribuțiunile publice după beneficiul său. Eventualele reparaturi și susținerea în stare bună a casei parohiale și a supraedificatelor cad asupra parohiei.

Alesul va avea mai departe îndatorirea, să provadă în comun cu ceilalți preoți din comună, catihizațiunea la școalele din loc fără altă remunerațiune, și totodată pe lângă celelalte îndatoriri legate de oficiul său, să obligă a predica regulat.

Reflectanții, cari sunt din altă dieceză, sunt poțtiți, ca înainte de a recurge, să prezinte protopopului tractual învoirea în scris a Prea Sfinției Sale D-lui Episcop, de a putea recurge la aceasta parohia.

Rugările de concurs ajustate cu documentele recerute în original vor avea să le prezinte în termenul concursual P. O. Oficiu protopopesesc gr. ort. rom. în Timișoara-Fabric și totodată poștește comitetul parohial dela reflectanți, ca cu observarea §-lui 32 din Regulamentul pentru parohii să se prezinte în vre-o Duminecă ori Sărbătoare în biserica din Ianova, spre a-și arăta desteritatea sa în cele rituale, cântare bisericească și oratoriă.

Dat din ședința extraordinară a comitetului parohial din Ianova, ținută la 13/26 Ianuarie 1920.

Comitetul parohial:

În conțelegere cu substitutul protopopesesc: **Ioan Plavoșin** m. p., paroh.

—□—

2—3

BIBLIOGRAFII.

În editura librăriei diecezane din Arad a apărut volumul „**Într'un sat de contrabandiști**”, datorit cunoscutului ziarist și scriitor Vasile Savel — Volumul acesta, tipărit cu îngrijire, e merit să obție un frumos succes, întru cât este scris într'un stil viu și colorat și nu conține decât scene rupte din realitate. Literatura de războiu cuprinde două feluri de cărți, unele scrise din tihna orașelor, fără ca autorii lor să fi avut satisfacția să guste din emoțiunile sfâșietoare ale luptei, iar altele lucrate de persoane cari au trăit toate momentele descrise în operele lor. „**Într'un sat de contrabandiști**”, se numără printre acestea din urmă, ceea ce explică emoția comunicată cetitorului și fiorul acela de nedescris pe care nu poate să și-l împărtășească decât numai viziunea personală. — Astfel fiind cartea este interesantă și merită să se găsească în mâinile

tutoror. — Se poate comandă dela **Librăria diecezană din Arad** cu prețul de 4 cor. + 1 cor. pentru fancatura recomandat.

A apărut: **Mărgăritare Negre**, poeme de **Alexandru T. Stamatiad**. În vechiul regat numele poetului este de mult cunoscut și prețuit, căci a colaborat la cele mai însemnate reviste și ziare: **Convorbiri Critice**, **Vieața Nouă**, **Flacăra**, **Literaturul**. **Sburătorul**, **România**, **Viitorul**, ect. În Transilvania însă, din cauza timpurilor vitrege prin care am trecut, numele lui a pătruns mai greu cu toate că a colaborat, din când în când, la **Tribuna (Arad) Românul (Arad)** și la **Lucefărul**. Volumul de poeme: **Mărgăritare Negre** pe care poetul îl publică acum în Arad, unde este profesor la liceul românesc: **Moise Nicoară**, este al șaptelea volum de literatură în activitatea lui publicistică de 15 ani. Asupra prețurii opere sale dăm cuvântul criticului și profesorului universitar: „Ceea ce ne izbește la Stamatiad este profunzimea lui sinceritate. El crede în tot ce spune — crede până la ridicol uneori — dar nu se prefacă niciodată. Poezia când răsare, răsare întreagă din sufletul lui, în adevăr **inspirată**, și se întrupează, fără gând de prelucrare meșteșugită, deadreptul într'o formă armonică, proprie, într'un ritm de-o certitudine desăvârșită, care reproduce toate mișcările sufletului. Poate la nici un poet, din tinerii noștri poeți, nu poți surprinde mai ușor și mai viu bătăile sufletului lui. Din acest punct de vedere se găsesc în poezia lui efecte de armonie poetică în adevăr unice în literatura noastră. **Mihail Dragomirescu**. Profesor la Universitatea din București. — Volumul: **Mărgăritare Negre**, apărut în editura **Librăriei Diecezane din Arad**, cuprinde pe 100 pagini 34 poezii. Prețul unui exemplar este de 4 Lei (8 coroane), plus 1 coroană spese pentru francatură recomandat.

A apărut: **Liturgica bisericeii ortodoxe române**, ed. III. manual pentru școalele secundare, cu aprobarea Ven. Consistor ort. rom. din Arad. În lipsa arzătoare de manuale pentru învățământul nostru secundar, manualul de față umple un gol mult simțit. Lucrat fiind de un distins membru al clerului nostru cu observarea tuturor cerințelor pedagogice și bisericești, e merit a ușură munca catihetilor și a promovă progresul elevilor. Împodobit cu două ilustrațiuni și eșind de sub tipar într'o formă plăcută și corespunzătoare, îl recomandăm cu căldură D-lor catiheti dela școalele medii precum și publicului creștin și ortodox. — Se poate comandă la **librăria diecezană din Arad**, cu prețul de 7 cor. + 1 cor. pentru porto recomandat.

A apărut:

Predici pentru toate Duminecile de peste an și alte ocaziuni. Acesta e titlul unui volum de 74 predici, scris de diaconul Dr. Gheorghe Comșa din Sibiu și preotul Gheorghe Maior din Vingard. Volumul are 329 pagini și a apărut acum de curând în tipografia diecezană din Arad cu aprobarea Consistorului arhidiecezan din Sibiu.

Conține predici scurte, cari au menirea să înlesnească chemarea învățătoarească a preoțimii noastre. Tratarea unitară a materiei, mulțimea exemplilor aduse și limba înțeleasă de toți, fac posibil ca și preoții ocupați mai din greu cu ale economiei, după o cetire a predicii, să-și poată îndeplini chemarea predicatorică. Cartea aceasta va contribui la edificarea sufletescă a credincioșilor noștri, pentru cari biserica noastră dreptmăritoare a răsăritului va avea să rămână tot pe planul întâi.

Numai prin predică își va putea susține preotul român vaza și rolul din trecut. Acum, când războiul ne-a pus biserica la grele încercări, trebuie să arătăm, că privirile materialiste au să se îndrepte spre cele netrecătoare. Predica duce la scopul acesta. De aceea recomandăm acest volum în atențiunea preoțimii și învățătorimii noastre, mai ales, că adevărurile desvoltate într'nsul nu sunt privite prin prisma războiului, ci sunt expuse cu raport la stări liniștite, iar din războiu s'au scos învățăminte.

Volumul se vinde la **Librăria diecezană din Arad**, precum și la toate librăriile din țară cu prețul de 15 cor. plus =1.50 cor. porto, recomandat.

Cenzurat: Alexandru T. Stamatiad.